

TASOS – Taloudellinen toimintakyky ja sosiaalinen osallisuus 2020-2023

Toiminnalliset työvälineet
käyttöön aikuisten
sosiaalityössä

Tuija Kuorikoski, JY/Kokkolan
yliopistokeskus Chydenius

Työpaja 3

9.6.2022

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

SISÄLTÖ:

1. TYÖKALUPAKIT – POIMINTOJA
TYÖKALUISTA

2. RAHATARINA

3. RAHATARINAN TESTAAMINEN
RYHMISSÄ

1. TYÖKALUPAKIT – POIMINTOJA TYÖKALUISTA

ASIAKKAAN TUKEMINEN JA KOHTAAMINEN TALOUS- JA VELKA-ASIOISSA TYÖKALUJA YKSILÖ- JA RYHMÄTYÖHÖN

”Työkalupakin lähtökohtana ovat olleet sosiaalialan ammattilaisten toiveet taloussosiaalityössä helposti hyödynnettävissä olevista työkaluista asiakkaiden kanssa, joilla on talous- ja velkaongelmia.”

”Työkalupakin välineet tukevat asiakasprosessia puheeksiotossa, talous- ja velkatilanteiden selvittelyssä sekä talouden suunnittelussa. Tarkoituksena on, että työkalupakista löytyisi ammattilaiselle erilaisiin asiakastilanteisiin sopivia välineitä, jotka ovat helposti käyttöön otettavissa.”

https://www.takuusaatio.fi/wp-content/uploads/2022/03/Tyokaluja_yksilotyohon.pdf

https://www.takuusaatio.fi/wp-content/uploads/2022/03/Tyokaluja_ryhmatyohon.pdf

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

POIMINTOJA YKSILÖTYÖN TYÖKALUPAKISTA (seuraavilla tausta-ajatuksilla)

- Mahdollista tehdä netissä
- Eivät vie paljon aikaa
- Toimivat keskustelun avaajina lieventäen "minä kysyn, sinä vastaat" asetelmaa
- Toimivat myös "kotitehtävinä"

1.4. Zekki

Alla olevat Zekki-kysymykset on poimittu verkkotestistä (vastataan asteikolla 1-10):

1. Kun ajattelet nykyhetkeä, niin kuinka tyytyväinen olet terveydentilaasi?
2. Kun ajattelet nykyhetkeä, niin kuinka tyytyväinen olet kykyysi voittaa elämässä eteen tulevia vaikeuksia?
3. Kun ajattelet nykyhetkeä, niin kuinka tyytyväinen olet asumisoloihisi?
4. Kun ajattelet nykyhetkeä, niin kuinka tyytyväinen olet päivittäiseen pärjäämiseesi?
5. Kun ajattelet nykyhetkeä, niin kuinka tyytyväinen olet perheeseesi ja läheisiisi?
6. Kun ajattelet nykyhetkeä, niin kuinka tyytyväinen olet luotettavien ystävien määrään?
7. Kun ajattelet nykyhetkeä, niin kuinka tyytyväinen olet taloudelliseen tilanteeseesi?
8. Kun ajattelet nykyhetkeä, niin kuinka tyytyväinen olet omien vahvuuksiesi kehittämiseen?
9. Kun ajattelet nykyhetkeä, niin kuinka tyytyväinen olet itsetuntoosi?
10. Kun ajattelet nykyhetkeä, niin kuinka tyytyväinen olet elämäsi kokonaisuutena?

Zekki on verkkotesti, jonka avulla nuori voi tarkastella elämäntilannettaan ja saada tietoa hänelle sopivista tukipalveluista.

<https://www.zekki.fi/>

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

2.1. Testaa oman taloutesi tila -testi

Testaa oman taloutesi tilanne!

Vastaa kahdeksaan helppoon kysymykseen.

Kysymykset koskevat viimeaikaisia kokemuksia rahan käytöstä, sen riittävydestä ja säästämisestä. Vastattuasi kysymyksiin saat tietää, onko taloutesi hyvällä mallilla vai onko syytä huolestua. Saat myös käytännön neuvoja, miten voit lähteä parantamaan omaa taloustilannettasi.

<https://www.riddle.com/view/179379>

Vuokra-asukkaan stressitesti

Vuokra-asukas, ovatko raha-asiat niin kuin toivoisit niiden olevan?

Raha-asiat ovat toisinaan monimutkaisia, ja elämän yllätykset saattavat vielä mutkistaa niitä. Omaan rahatilanteeseen voi kuitenkin vaikuttaa.

Kestävällä pohjalla oleva raha-asioiden hoitaminen tuo mielenrauhaa ja turvaa lisäksi asumista.

Aloita

<https://asuntoensin.fi/aineistopankki/vuokra-asukkaan-stressitesti/>

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

4.2. Välttämätön, tarpeellinen vai turha -peli

Kuvakaappaus verkossa olevasta digipelistä, jossa pelikortteja voi siirtää sen mukaan, onko kyseinen asia itselle välttämätön, tarpeellinen vai turha.

Pelin tavoitteena on herättää ajatuksia siitä, millaisia asioita tai kulutushyödykkeitä pidämme elämässä kaikkein tärkeimpinä ja mistä taas voisimme luopua.

Peli löytyy osoitteesta: bit.ly/vttpeli

4.4. Budjettilaskuri

Budjettilaskuri

Arkimenot

Ruoka	<input type="text"/>	€/kk
Puhelin ja netti	<input type="text"/>	€/kk
Kodinkoneet, huonekalut ym. kodin kestohyödykkeet	<input type="text"/>	€/kk
Paperit, pesuaineet ym. kodin kertakäyttöiset hyödykkeet	<input type="text"/>	€/kk
Vaatteet, kengät ja laukut ym.	<input type="text"/>	€/kk
Henkilökohtainen hygienia	<input type="text"/>	€/kk
Lääkärikäynnit, lääkkeet ja terveydenhoito	<input type="text"/>	€/kk
Vapaa-aika ja harrastukset	<input type="text"/>	€/kk

[Lisää uusi meno](#)

Liikkuminen

Julkinen liikenne	<input type="text"/>	€/kk
Oma auto	<input type="text"/>	€/kk
Liikennevakuutus	<input type="text"/>	€/kk
Polkupyörä ja varusteet	<input type="text"/>	€/kk

[Lisää uusi meno](#)

Asuminen

Vuokra tai vastike	<input type="text"/>	€/kk
Sähkö ja vesi	<input type="text"/>	€/kk
Kotivakuutus	<input type="text"/>	€/kk

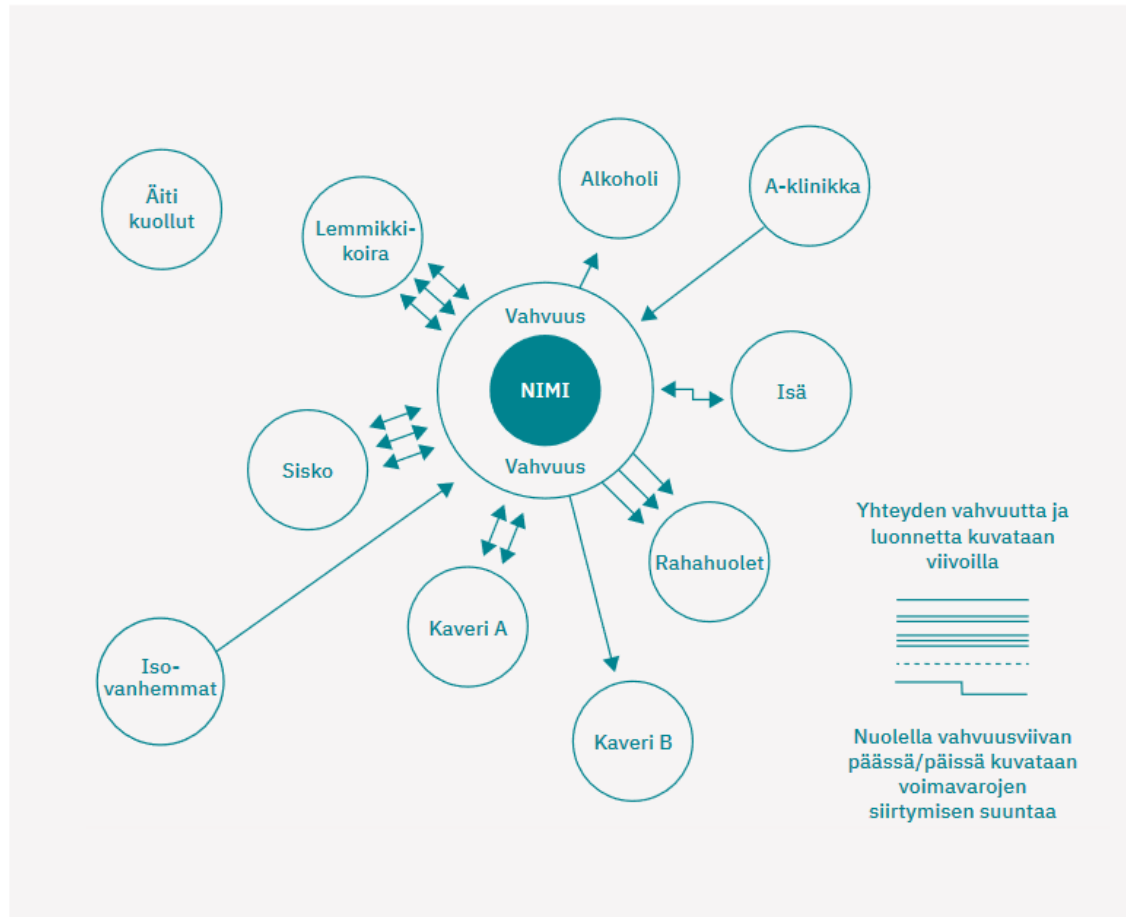
[Lisää uusi meno](#)

[Tulosta budjetti](#)

[Lataa budjetti Excelinä](#)

<https://www.takuusaatio.fi/hallitserahojasi/omien-tulojen-ja-menojen-seuranta/budjettilaskuri/>

1.1. ECOMAP

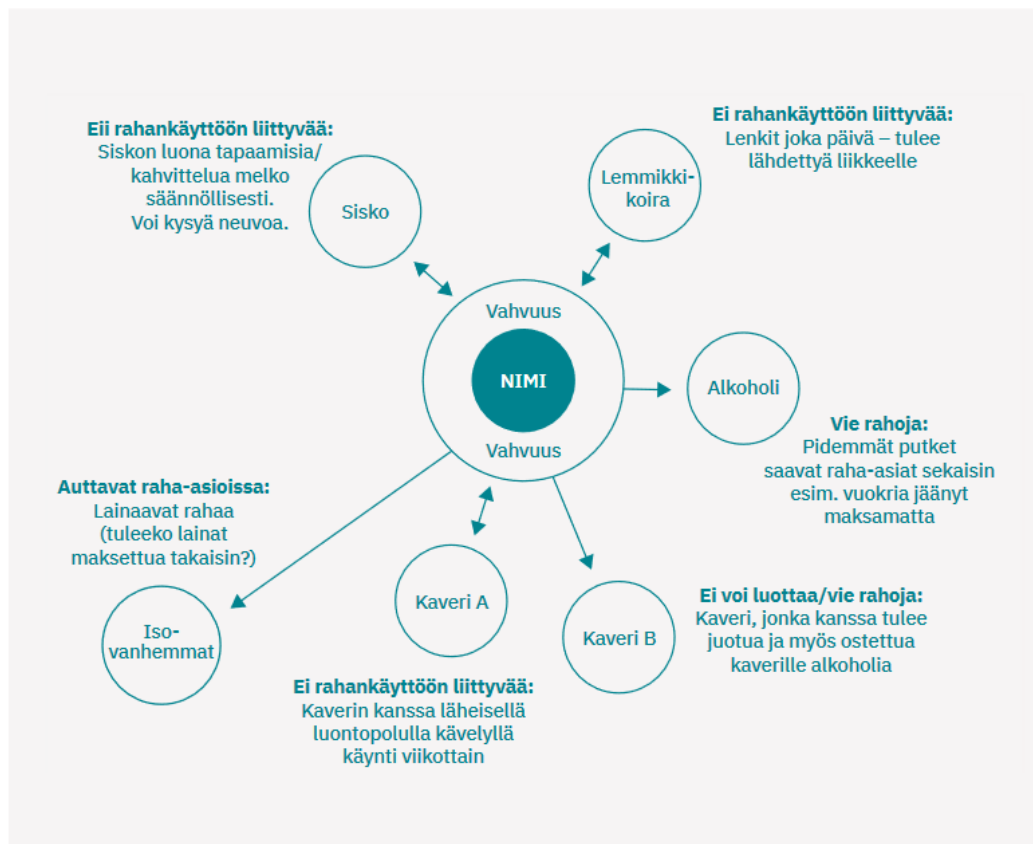

ECOMAP perustuu Bronfenbrennerin ekologiseen systeemiteoriaan.

Hyvä keino aloittaa työskentelyä asiakkaan kanssa kokonaistilanteen hahmottamiseksi ja sopivien palvelujen löytämiseksi asiakkaan omia voimavaroja tukien. ECOMAP huomioi asiakkaan vahvuudet, ja verkostot sekä tavoitteisiin pääsyä hankaloittavat tekijät.

https://www.takuusaatio.fi/wpcontent/uploads/2022/03/Tyokaluja_yksilotyohon.pdf

1.2. Ecomap sovelletuna raha-asioiden käsittelyyn

Työskentelyyn voi luoda listoja apukysymyksistä:

- Kenen kanssa voit tehdä asioita, joihin ei liity rahankäyttö/kuluttaminen?
- Kenen kanssa on rahallisesti turvallista olla?
- Keneltä voin saada tai kysyä neuvoa raha-asioissa?
- Kuka voi auttaa raha-asioissa?
- Kehe ei voi raha-asioissa luottaa?
- Kuka/mikä vie rahojasi?

https://www.takuusaatio.fi/wp-content/uploads/2022/03/Tyokaluja_yksilotyohon.pdf

2. RAHATARINA

- Mikä se on ja miten se tehdään?
- Rahatarinen testaaminen ryhmissä

1.1. Rahatarina

Tavoitteena on hahmottaa menneisyyden kautta sitä, miten oma nykyinen suhde rahaan on syntynyt.

Alkuun pääsemiseksi on hyvä miettiä asioita ensin oman kokemuksen ulkopuolelta, esimerkiksi omaa lapsuuden-perhettä tai muuta lähipiiriä joko tässä hetkessä tai menneisyydessä. Millaisia erilaisia rahankäytäntötapoja lähipiirissäsi tunnistat? Onko läheisissäsi esimerkiksi säästäväisiä vai tuhlailevia ihmisiä?

Seuraavaksi on aika pohtia omaa henkilökohtaista rahankäyttöä syvällisemmin eri näkökulmista. Onko lähipiirin rahankäytön malleista siirtynyt jotain myös itselle? Entä miten oma rahankäyttö eroaa lähipiirin tavoista? Mitkä kaikki tapahtumat ja kokemukset ovat muokanneet minusta sen, millainen rahankäyttäjä olen tänään?

Pohdi ja kirjaa ylös, millaisia taloudellisia tilanteita sinulla ja/tai perheelläsi on ollut eri aikoina. **Tee tapahtumista aikajana tai muistiinpanoja.**

Voit aloittaa esimerkiksi vanhempiesi taloudellisesta tilanteesta jo ennen syntymääsi, syntymästäsi, lapsuudestasi,

nuoruudestasi tai aikuisuutesi alusta. Jatka tähän päivään saakka.

Henkilökohtaista rahatarinaa tehdessäsi voit hyödyntää alla olevia apukysymyksiä:

- Millainen on ensimmäinen rahaan liittyvä muistosi?
- Milloin käytit ensimmäisen kerran rahaa? Mitä tunteita se sinussa herätti?
- Puhuttiinko lapsuudestasi rahasta? Kuka puhui ja missä tilanteissa?
- Millaisia rahaan liittyviä toiveita sinulla oli lapsuudessa/nuoruudessa? Miten ne ovat toteutuneet?
- Milloin aloit käyttää rahaa itsenäiseen elämään? Kirjaa janalle myös muita kohtia, jolloin taloudellinen tilanteesi on vaihdellut elämäntilanteesi muuttuessa.
- Onko rahatilanteestasi tapahtunut muutoksia parempaan tai huonompaan? Kirjaa janalle ne kohdat, joissa taloudellisessa tilanteestasi on tapahtunut jokin muutos.
- Oletko tehnyt isoja taloudellisia päätöksiä, kuten esimerkiksi ottanut lainaa jonkin ison hankinnan rahoittamiseksi?

https://www.takuusaatio.fi/wp-content/uploads/2022/03/Tyokaluja_ryhmatyohon.pdf

"Suhde rahaan - monien asioiden summa"

Itsearviointi

Katso tekemääsi aikajanaa tai muistiinpanoja. Ympyröi sieltä ne kohdat, jotka ovat vaikuttaneet eniten nykyiseen taloudelliseen tilanteeseesi ja siihen, millaisia rahan liittyviä arvoja, asenteita ja käyttäytymismalleja sinulla on tänä päivänä.

- Pohdi, millaisia valintoja teit ympäröimissäsi kohdissa. Valinnat voivat olla hyviä tai sellaisia, joita jälkikäteen toivot, ettet olisi tehnyt. On hyvä muistaa, että teemme valinnat aina sen hetkisillä tiedoilla ja osaamisella. Tulevaisuutta ei voi ennustaa. On aina helpompaa arvioida jälkikäteen, mitä olisi pitänyt tehdä tai jättää tekemättä.
- Millainen vaikutus muilla ihmisillä on ollut eri tilanteissa? Keitä nämä ihmiset ovat?
- Miten kulloinenkin yhteiskunnallinen tilanne on heijastanut eri tilanteissa?
- Millaisia tunteita eri tilanteisiin on liittynyt? Miten nämä tunteet ovat vaikuttaneet käyttäytymiseesi?

Rahatarinassa tärkeintä on kokemuksellisuus. Voit vielä halutessasi kirjoittaa tai piirtää tärkeimmät oivalluksesi tarinamuodossa. Jatka rahatarinan tekemistä tarvittaessa myöhemmin kotona.

Rahatarinan työstäminen yhdessä – ryhmäversio

Jos ryhmäkerralla jää aikaa, yksilöllisen rahatarinan työstämistä voidaan jatkaa yhteisesti ryhmässä.

Kun jokainen ryhmäläinen on tehnyt oman rahatarinansa, kerrotaan se tai osia siitä toisille jokaisen itse haluamassaan muodossa. Olennaista on vapaa kerronta, missä faktoja tärkeämpää on omat rahan liittyvät havainnot ja kokemukset.

Näiden omien rahatarinoiden jälkeen poimitaan esim. fläppitaululle yhteisiä havaintoja ja kokemuksia, kuten yhteiskunnalliseen kontekstiin liittyviä tekijöitä. Löytyykö rahatarinoista jaettuja kokemuksia esimerkiksi 1990-luvun laman tai keväällä 2020 alkaneen koronapandemian vaikutuksista?

HUOM. Rahatarinan voi tehdä myös pelkästään yhteisenä aikajanaan, jos yksilöllisen rahatarinan pohtiminen tuntuu vaikealta. Tällöin yhteiselle aikajanelle kirjataan ryhmäläisten havaintoja ja kokemuksia siitä, miten raha ja siihen liittyvät ilmiöt ovat näyttäytyneet ryhmäläisten elämässä eri aikoina.

https://www.takuusaatio.fi/wpcontent/uploads/2022/03/Tyokaluja_ryhmatyohon.pdf

3. RAHATARINAN TESTAAMINEN RYHMISSÄ

* Jakaantuminen ryhmiin. Viritellään ajatuksia ensin yksin (n. 5min).

Pohdi ja kirjaa ylös, millaisia taloudellisia tilanteita sinulla ja/tai perheelläsi on ollut eri aikoina. Tee tapahtumista lyhyesti muistiinpanoja. Voit aloittaa esimerkiksi vanhempiesi taloudellisesta tilanteesta jo ennen syntymääsi, syntymästäsi, lapsuudestasi, nuoruudestasi tai aikuisuutesi alusta. Jatka tähän päivään saakka.

Voit hyödyntää myös apukysymyksiä:

- Millainen on ensimmäinen rahaan liittyvä muistosi?
- Milloin käytit ensimmäisen kerran rahaa? Mitä tunteita se sinussa herätti?
- Puhuttiinko lapsuudessasi rahasta? Kuka puhui ja missä tilanteissa?
- Millaisia rahaan liittyviä toiveita sinulla oli lapsuudessa/nuoruudessa? Miten ne ovat toteutuneet?
- Milloin aloit käyttää rahaa itsenäiseen elämään? Kirjaa myös muita kohtia, jolloin taloudellinen tilanteesi on vaihdellut elämäntilanteesi muuttuessa.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

* Tehkää sitten yhdessä paperille aikajana (koko vapaa, isompi kuin A4 kuitenkin hyvä valinta) ja lisätkää janalle asioita, joita itsellenne kirjasitte ylös. Yksi ryhmäläisistä toimii kirjaajana. Voitte jakaa omaa kokemustanne sen verran kuin haluatte ja pohtia yhtymäkohtia yhteiskunnalliseen tilanteeseen tai perhehistoriaan sekä peilata keskinäisiä kokemuksia. Miltä maailma on näyttänyt tuolloin, ja miten se on saattanut heijastua perheen/omaan talouteen. Löytyykö rahatarinoista jaettuja kokemuksia esimerkiksi 1990-luvun laman tai keväällä 2020 alkaneen koronapandemian vaikutuksista? Miten lapsuudessa/nuoruudessa opitut ja koetut asiat ovat saattaneet vaikuttaa omaan kulutukseen ja käsitykseen rahasta. Aikaa yhteiselle työskentelylle on n. 35 min.

Tarkoitus ei ole tehdä "täydellistä janaa", vaan ennemminkin rahatarinaa testaamalla saada oivalluksia siitä, miten ajatukset rahasta ja niiden liittäminen laajempaan kontekstiin voivat avata ymmärrystä oman rahankäytön suhteen ja herättää ajatuksia rahatarinan hyödyntämisestä asiakastyössä.

HUOM! Kyseessä hyvin henkilökohtaiset asiat - jaat muiden kanssa vain sen verran kuin haluat ja tuntuu hyvältä

ESIMERKKI JANASTA

Ei huolta-ei lapsen asia huolehtia.

Ymmärsi jo mitä lama tarkoittaa ja sen vaikutuksia.

Vaikka ei koskaan kokenut varsinaisesti puutetta mistään, tiedosti, että rahaa ei aina ollut määrättömästi (yrittäjä vanhemmat). Ei mielellään pyytänyt rahaa

Säästäminen/varautuminen

1970

1990

2010

1980

Ala-asteaika. Huoletonta. Ei paineita ulkopuolelta. Sai olla lapsi.

Ei samanlaisia paineita esim. sosiaalinen media, kuin nykyään.

Ei eletä yli varojen (vanhempien suhtautuminen rahaan).

2000

2020

Median kautta tulevat paineet ja ihanteet

Vaikuttavat vai vähän. Valintojen tekeminen – mikä on tärkeää. En kiinny tavaraan. Elän varojen mukaan.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

